

V BÖLMƏ

İTERAKTİV MULTİMƏDİA VƏ RƏQƏMSAL SƏRGİLƏRİN TƏŞKİLİ

Moderatorlar: *riy.ü.fəls.dok., dos. Azad Qurbanov,*
fil.ü.fəls.dok. Şəlalə Quliyeva

Katib: *Minə İbrahimova*

SƏRGİLƏRDƏ MULTİMƏDİAYA YANAŞMANIN TRANSFORMASIYASI

Kəmalə Xəlil qızı Yusifova

İqtisad elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, dosent,

Azərbaycan Dillər Universiteti

Rəşid Behbudov küç. 134

yusifovakemale38@gmail.com

Açar sözlər: *sərgi, multimedia, transformasiya, yanaşma, texnologiya*

Ключевые слова: *выставка, мультимедиа, трансформация, подход, технология*

Keywords: *exhibition, multimedia, transformation, approach, technology*

Xülasə: İstənilən yeni texnologiyanın cəmiyyətin həyatına daxil edilməsi vaxt və təcrübə tələb edir. Bunun nəticəsində həm dövlətlər səviyyəsində, həm də onun ayrı-ayrı sahələri səviyyəsində adi proseslərdə baş verən təkmilləşdirmələr sənətdə yeni texnoloji strukturların, yeni peşələrin, yeni istiqamətlərin yaranmasına səbəb ola bilər. Məqalədə sərgilərdə multimediyaya yanaşmanın transformasiyası araşdırılır.

Резюме: Внедрение любой новой технологии в общество требует времени и опыта. В результате этого совершенствование обычных процессов как на уровне государства, так и на уровне отдельных его областей может привести к созданию новых технологических укладов, новых профессий и новых направлений в искусстве. В статье рассматривается трансформация подхода к мультимедиа на выставках.

Summary: Introducing any new technology into society requires time and experience. As a result, the improvement of ordinary processes both at the level of the state and at the level of its individual regions may lead to the creation of new technological structures, new professions and new directions in art. The article discusses the transformation of the approach to multimedia at exhibitions.

Giriş: Akademik rəsmdən yorğunluq və fotoqrafiyadan istifadə edərək təsvirin ötürülməsinin dəqiqliyindən rəqabətlə yanaşı, rəssamların plenerə çıxma bildiyi alüminium borularda və qatlanan molbertlərdə boyaların görünüşü rəsmlərin yaradılmasının yeni texnikasında böyük rol oynadı.

Şəkillərin nümayişi və informasiyanın ötürülməsi üçün rəqəmsal medianın yaranması muzey və sərgi instalyasiya sənətində yeni ifadə vasitələrinin yaranmasına və bu sənətin yeni səviyyəyə çıxmasına səbəb olmuşdur. Burada, impressionizmdə olduğu kimi, bir neçə amil üst-üstə düşür:

- rəqəmsal medianın geniş istifadəsi;
- dizayn üçün yeni tələblər;
- vizual komponentlər və ziyarətçinin istifadəçi təcrübəsi.

Belə ki, muzey eksponatları ilə yanaşı, memarlıq, işıqlandırma, multimedia cihazları sərginin yaradılması alətlərindən birinə çevrilib. İştirak dərəcəsi və bu ifadəli vasitədən istifadə üsulları da dəyişib.

Məşhur rəssamların rəsmlərinin böyük səthlərə proyeksiyasını ilk dəfə təhsil və əyləncə məkanları tətbiq etmişlər. Multimedia sərgisi janrına bütün dünyada kifayət qədər tələbat olduğu ortaya çıxdı. İncəsənət muzeyləri bu tip sərgiyə şübhə ilə yanaşırdılar; istifadə edilən texnikada ustaların əsərlərinin bütövlüyünün pozulmasını görürdülər:

- təhrif olunmuş rəng verilməsi;
- personajların və mənzərələrin animasiyası və dublyajına həvəs;
- rəsmlərin nisbət və ölçülərinə zidd olan rəsm fraqmentlərinin böyüdülməsi.

Çox vaxt multimedia sərgilərinin təşkilatçıları impressionistlərin əsərlərinə müraciət edirdilər. Lakin onların əsərləri cisimlərin konturları olmayan fırça vuruşlarının tətbiqi üçün xüsusi texnikadan istifadə etməklə yaradılmışdır. Bu cür kətanlara bir neçə addımdan baxmaq tövsiyə olunur, sonra şəkl-in toxuması canlanır, həcmli olur və “nəfəs alır” [1]. İstənilən janrda rəssamın müəyyən ölçüdə kətan yaratması təsadüfi deyil; bu həm də bədii konsepsiyanın bir hissəsidir, istər “Məsihin insanlara görünməsi”, istərsə də kiçik natürmort. Bərpaçılar və mədəniyyət mütəxəssisləri rəsmləri böyüdücü şüşə ilə öyrənirlər və multimedia sərgiləri bunu bütün ziyarətçilərə təqdim edir.

Bununla belə, multimedia sərgisinin incəsənət muzeylərində də potensialı var. Bu, orijinalların daşınması üçün bahalı proses olmadan digər şəhərlərin sakinlərini rəssamların işi ilə tanış etmək imkanıdır. Əlbəttə ki, bütün lazımi nisbətlərə tabedir. Kətanın ölçüsünə, baxış məsafəsinə əlavə olaraq, rəsmlərin rəqəmsallaşdırılmasının keyfiyyəti və sərgiyə cəlb olunan proyektorların rezolyusiyasının nəzərə alınması vacibdir.

Multimedia sərgisi təkcə incəsənət muzeylərinin tədris mərkəzlərində deyil, həm də sərgi salonlarında öz yerini tapmışdır. Dizayn mərhələsində sərgi kuratorları təkcə bədii tərtibata deyil, həm də sərginin ziyarətçilərdə hansı fikir və hissləri oyatacağına getdikcə daha çox diqqət yetirirlər. Bu planları həyata keçirmək üçün çox vaxt multimedia seçilir [2]. Onlar figital və immersiv qurğuların köməyi ilə ziyarətçini müəyyən atmosfərə batırmağa kömək edir, eksponatlara baxmaq qaydasını təyin edir və naviqasiya vasitəsilə səfərin trayektoriyasını idarə edir.

Multimedia ziyarətçilərin diqqətini sərginin “əskin” hissələrinə, az maraq göstərən sahələrə yönəltməyə kömək edəcək. Orada interaktiv və ya immersiv quraşdırma yerləşdirməklə tamaşaçının diqqətini cəlb etmək olar. Quraşdırmanın sərginin bütövlüyü üçün “işləməsi”, ziyarətçilərin maraq dairəsi olması və muzeyi əyləncə mərkəzinə çevirməməsi üçün vahidlikdən və alternativ qarşılıqlı əlaqə formalarından qaçmaq vacibdir. Məlumat vermək üçün monoton üsullardan istifadə və ya kontekstdə immersion monotonluq hissi yaradır və əksinə, ziyarətçilərin diqqətini azaldır.

Müasir muzey ziyarətçisi artıq passiv düşünən deyil. Sərgi yaradan zaman kuratorlar ona quraşdırma ssenarisi, baxış yolu üçün variantları seçmək imkanı verməyi və informasiya təbəqələrinə müxtəlif immersiya dərəcələrini təklif etməyi düşünməlidirlər. Bəziləri üçün sərgi materialları ilə əyani tanışlıq kifayətdir, bəziləri üçün ayrı-ayrı eksponatlar haqqında bir az daha çox öyrənmək maraqlıdır və daha dərinləndirən öyrənmək istəyənlər var. Bu da istifadəçi təcrübəsidir. Multimedia interaktiv əlaqə üçün müxtəlif variantlar və yaxşı hazırlanmış məzmun sərgini fəal şəkildə araşdırmaq üçün seçimlər yaratmağa kömək edə bilər.

Ədəbiyyat

1. Ирина Смирнова “Трансформация подходов к мультимедиа в экспозиции”. М., 2023.
<https://www.avclub.pro/articles/transformatsiya-podhodov-k-multimedia-v-ekspozitsii/>
2. Хусаинова Регина Зуфаровна. “Цифровая трансформация музеев и креативные индустрии”. М., 2024.
<https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovaya-transformatsiya-muzeev-i-kreativnye-industrii>